

Studie SYRI / výzkumná skupina
Vzdělávání

OBČANSKÁ ANGAŽOVANOST A SPOLEČENSKÉ PROBLÉMY OČIMA MLADÝCH LIDÍ

Martin Majcík, Klára Šedlová, Veronika Babyrádová,
Karolína Burešová, Veronika Tesařová

listopad 2025

WWW.SYRI.CZ

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

NÁRODNÍ
PLÁN OBNOVY

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

UNIVERZITA
KARLOVA

MUNI

Akademie věd
České republiky

Studie SYRI / výzkumná skupina
Vzdělávání

OBČANSKÁ ANGAŽOVANOST A SPOLEČENSKÉ PROBLÉMY OČIMA MLADÝCH LIDÍ

Martin Majcík, Klára Šedlová, Veronika Babyrádová,
Karolína Burešová, Veronika Tesařová

listopad 2025

WWW.SYRI.CZ

Tato práce vznikla v rámci projektu NPO „Národní institut pro výzkum socioekonomických dopadů nemocí a systémových rizik“ č. LX22NPO5101, financovaného Evropskou unií – Next Generation EU (MŠMT, NPO: EXCELES).

Shrnutí výsledků

1. Jako nejpálčivější problémy mladí lidé vnímají environmentální krizi, finanční nejistotu a bytovou krizi, nedůvěru v politickou reprezentaci, rozdělení společnosti s neochotou k dialogu a nízkou vzájemnou solidaritu.
2. Mladí lidé vnímají také silně specifickou roli technologií, zejména sociálních sítí, které mohou jednotlivé problémy umocňovat kvůli dezinformacím a nekritickému přijímání informací.
3. Vzhledem k řešení problémů se jako důležitá jeví angažovanost mladých lidí, která se ale odvíjí od toho, jak mladí lidé vnímají svůj hlas ve společnosti a možnost změnit svět kolem sebe.
4. Angažovaní mladí lidé se aktivně snaží proměňovat své nejbližší sociální okolí nebo se občansky angažují prostřednictvím komunit s cílem ovlivnit širší dění ve svém okolí.
5. Zároveň je zřejmé, že mladí angažovaní lidé nevnímají potřebu být politicky aktivní, protože je odrazuje konkurenční prostředí politiky.

Doporučení

1. Podporovat ve škole otevřenou debatu v bezpečném a respektujícím prostředí bez stigmatizace, aby škola reflektovala mladými lidmi silně vnímanou společenskou polarizaci a systematicky vytvářela prostor pro dialog.
2. Posilovat wellbeing žáků se zvláštním důrazem na digitální technologie, zejména digitální hygienu a odolnost vůči dezinformacím.
3. Zaměřit se v kurikulu a v procesu vzdělávání na oblasti, které jsou pro mladé lidi relevantní vzhledem k jejich životní zkušenosti. Jednat se může například o finanční gramotnost, kritické myšlení apod.
4. Podporovat ve vzdělávání získávání občanských kompetencí, aby docházelo k osvojení si znalostí o fungování politického systému, právech a povinnostech občana a uznávání demokratických hodnot.
5. Podporovat angažovanost žáků ve škole prostřednictvím školních parlamentů a komunitních spolků mladých lidí.

Společenské problémy perspektivou mladých lidí

Generace označuje skupinu osob narozených ve stejném či blízkém období, které sdílejí podobné životní zkušenosti a kulturní vlivy (Jayatissa, 2023; Mannheim, 1928). Její vymezení slouží jako heuristická pomůcka pro interpretaci sociálních změn a souvislostí (Ryder, 1985). Někteří autoři upozorňují na rizika chápání generace jako esenciální kategorii a zdůrazňují důležitost jejího zasazení do kontextu doby a zohlednění věku (včetně související životní fáze) jako podstatného faktoru (Rudolph et al., 2020; Costanza et al., 2023). Ve výzkumu vymezení generací propojuje individuální životní dráhy se společenskými strukturálními změnami a zároveň v praxi usnadňuje tvorbu politik i identifikaci mezigeneračních nerovností a napětí. Generaci dnešních mladých lidí můžeme definovat jako generaci Z, která ovšem není v odborné literatuře jednoznačně vymezena. Relativní shoda panuje zejména u dolní hranice – nejčastěji se uvádějí osoby narozené od roku 1995 (Bassiouni & Hackley, 2014; Bencsik et al., 2016; Jayatissa, 2023; Seemiller & Grace, 2019; Singh, 2014; Stillman & Stillman, 2017) – zatímco horní hranice je proměnlivá a obvykle spadá do rozmezí let 2010–2012 (Bencsik et al., 2016; Schwieger & Ladwig, 2018; Seemiller & Grace, 2019; Singh, 2014; Stillman & Stillman, 2017).

Na základě kvantitativních šetření z období 2019–2023 hodnotili mladí lidé za nejzávažnější výzvu klimatickou změnu a ochranu životního prostředí – tento závěr se objevuje napříč globálními, evropskými i českými daty (Amnesty International, 2019; Deloitte, 2021; European Parliament, 2021; Jungwirth et al., 2022). Dále patřily mezi nejvýznamnější problémy boj s chudobou a sociální nerovnosti (Deloitte, 2021; European Parliament, 2021; Jungwirth et al., 2022), zdraví a duševní pohoda a nezaměstnanost mladých (Deloitte, 2021; European Parliament, 2021). Vzhledem ke kontextu období patřila mezi nejzávažnější obavy také globální pandemie (Jungwirth et al., 2022). V období 2024–2025 je napříč studiemi patrná změna. Do popředí se jednoznačně dostává finanční nejistota a nedostupnost bydlení. Ostatní nejsilněji vnímané problémy z minulých let zůstávají (Deloitte, 2024; European Commission & EACEA, 2025; OECD, 2024). Tato změna se ukazuje i v českém prostředí, což potvrzuje nedávný průzkum „Postoje a priority mladé generace (ČR)“ (STEM, 2025).

Občanská a politická angažovanost mladých lidí

Občanská angažovanost mladých lidí představuje v kontextu pocítovaných společenských problémů důležité téma, protože ji můžeme chápat jako určitý nástroj pro dosažení společenské změny. Občanská angažovanost představuje komplexní, avšak do jisté míry nejednoznačný koncept, který zahrnuje různorodé činnosti vztahující se k participaci jedince ve společnosti a jeho zapojení do občanských aktivit (Ekman & Amnå, 2012). Obecně můžeme občanskou angažovanost konceptualizovat jako aktivní zapojení mladých lidí do života ve společnosti a můžeme ji definovat jako individuální či kolektivní akce,

kterými mladí lidé participují na zlepšování života společnosti či přispívají k sociální změně (Adler & Goggin, 2005; Shaw et al., 2014). Občanská angažovanost se může projevovat v celé řadě oblastí lidského života a může také nabývat různých podob jako je například dobrovolnictví, zapojení v občanských organizacích, online aktivismus, účast na politických procesech nebo tradiční politická participace (Mužík et al., 2025). Jednotlivé aktivity můžeme dle Checkoway a Aldana (2013) rozdělit do čtyř typů na občanskou participaci, která je založena na zapojení ve formálních politických a vládní organizací, vytváření komunit na lokální úrovni, meziskupinový dialog zahrnující účast na diskusích a sociopolitický vývoj, který se vztahuje k obhajobě lidských práv, účasti na protestech apod. Jak je z výčtu patrné, důležitou dimenzí občanské participace je také politická angažovanost, která je považována za specifický typ občanské angažovanosti a vztahuje se k zapojení jedinců do politických institucí, procesů a rozhodování (McCartney et al., 2013).

Jak dokládají dosavadní výzkumy, u mladých lidí můžeme určit úroveň angažovanosti a také její cíl. Například Pancer et al. (2007) identifikovali celkem 4 typy s ohledem na úroveň a charakter angažovanosti, které zahrnují mladé lidi angažované v komunitě i politických aktivitách, jedince s orientací na pomoc, kteří se angažují ve svém okolí ale neparticipují na politických aktivitách, skupinu mladých, kteří reagují, ale nejsou angažovaní a skupinu mladých, kteří se neúčastní. Komplexní model zaměřený na různé formy občanské a politické participace ve smyslu konkrétní akce představili Ekman a Amna (2012), který vymezuje tři základní typy participace. První typ je charakterizován jako neparticipující, takže je patrná snaha vyhnout se občanské či politické participaci z důvodů apolitických či antipolitických. Druhý typ je asociován s občanskou participací, která může probíhat v úrovni sociálního zapojení (identifikace s ideologií, určitý životní styl, účast v komunitě) nebo občanské angažovanosti (příspěvky charitě, čtení politických zpráv, dobrovolnictví, zapojení v komunitě). Třetí forma představuje politickou participaci, která se může mít podobu formální participace zahrnující účast ve volbách či členství v politické straně a aktivismu, kdy dochází k podepisování petic, bojkotu či zapojení se do sociálních hnutí apod.

Metodologie výzkumu

V rámci výzkumu byla pozornost věnována mladým lidem ve věku 15 až 24 let. Ačkoliv tuto generaci můžeme souhrnně označit jako Generaci Z, je zřejmé, že se jedná o velmi heterogenní skupinu, kterou tvoří mladí lidé různého věku, sociálního zázemí či dosaženého vzdělání. Cílem kvalitativního výzkumu bylo zjistit, jaké problémy mladí lidé pociťují a jak vnímají možnosti jejich řešení, jak pociťují mezigenerační střety a jakou přisuzují úlohu vzdělání ve svém životě. Pro realizaci výzkumu byl zvolen kvalitativní přístup, který umožnil získat komplexní náhled na reflexi jedince ve vztahu k individuálním charakteristikám. Zvolený přístup nám tak umožnil lépe pochopit vnímání společenských problémů v souvislosti s dalšími fenomény jako je vzdělávání, angažovanost či pojetí vlastní generace.

Pro sběr dat byly použity polostrukturované rozhovory, při kterém tazatel v rozhovoru s participantem využívá předem připravenou strukturu otázek a témat, ale zároveň může na jednotlivé odpovědi participanta navazovat a doptávat se (Bryman, 2012). Daná forma rozhovoru tak umožňuje pochopit individuální interpretace a významy. Do vyhledávání

participantů a realizace rozhovorů bylo zapojeno 20 studentek a studentů Masarykovy univerzity. Tento participativní přístup byl zvolen s ohledem na generační blízkost studentů a participantů výzkumu a cílem bylo také podpořit studenty v získávání praktických zkušeností s kvalitativním výzkumem, kdy byla jejich účast doplněna o praktické workshopy a reflektivní setkání.

Do výzkumu bylo zapojeno celkem 78 participantů ve věku 15–24 let. Výzkumný vzorek byl členěn s ohledem na pohlaví, věk a dosažené vzdělávání a jeho přehled prezentuje tabulka č. 1.

	15–19	20–24	Celkem
Dívky	20	19	39
Chlapci	19	20	39
Celkem	39	38	78

Rozhovory probíhaly v prezenční či online formě a průměrně rozhovor trval 62 minut. Všechny rozhovory byly následně přepsány do textové podoby, aby je bylo možné analyzovat za pomoci programu Atlas.ti. Pro analýzu rozhovoru bylo zvoleno induktivní kódování, kdy byly jednotlivým částem textu přiřazovány kódy vystihující význam dané sekvence dat (Gibbs, 2012; Saldaña, 2016). Vzhledem k četnosti rozhovorů a dílčích témat probíhala analýza ve dvou týmech. První tým se zaměřil na výpovědi respondentů, které se vztahovaly k pocítovaným společenským problémům. Druhý tým se zase věnoval oblasti angažovanosti. Výsledky analýzy byly mezi týmy následně sdíleny s představením vzniklých kódů a kategorií.

Výzkum byl schválen etickou komisí Masarykovy univerzity (EKV-2024-109). Účastníkům výzkumu byly vysvětleny cíle a také byl podepsán informovaný souhlas s účastí na výzkumu. Také tazatelé z řad studentů byli proškoleni v tom, jak s participanty pracovat a jak eticky nakládat s daty.

Výsledky výzkumu

Společenské problémy očima generace Z

Mladí lidé vnímají celou řadu společenských problémů, které mají negativní dopad na jejich vlastní život. Společenské problémy mladí lidé vnímají jako vzájemně propojené a komplexní, přičemž jejich postoje a obavy se navzdory rozdílům ve věku či vzdělání často shodují. Problematiku reflektují jak z osobní, tak celospolečenské perspektivy, přičemž jejich pohledy jsou silně ovlivněny individuální zkušeností. Mezi nejčastěji zmiňované problémy patří environmentální krize, finanční nejistota a bytová krize, politická situace, rozdělená společnost a neochota k dialogu, digitální technologie, nízká solidarita a netolerance. Ucelený přehled identifikovaných problémů nabízí obrázek č. 1, ve kterém jsou jednotlivé problémy ilustrovány dle četnosti.

Obrázek č. 1: Mapa pocítovaných problémů

Mladí lidé vnímají **environmentální krizi** jako důležitou součást dnešního života, na kterou je potřeba reagovat v individuální i společenské rovině: *“Nějaký environmentální problém si myslím, že tam jsou. A že to nás taky nějakým způsobem ovlivňuje a spousta lidí to nevnímá. A myslí si, že to je třeba nepodstatný, nebo že to vůbec neexistuje. Ale myslím si, že to je celkem důležitý problém, který se musí nějakým způsobem řešit”* (Hedvika, 18). Mladí lidé vnímají environmentální krizi jako závažnou a kriticky reflektují lhostejnost části společnosti, která podle nich daný problém přehlíží či zlehčuje. Zároveň formulují určitý morální apel. Považují za důležité, aby se tato krize aktivně řešila, protože si sami uvědomují proměny klimatu na základě vlastní zkušenosti a konkrétních událostí: *„Tak určitě to tady jde vidět na tom, že máme čím dál víc různých přírodních katastrof i u nás, což dřív nebylo. Jenom to, že jsme tady měli někdy tornádo, to by se ještě před několika lety zdálo jako totální šílenost“* (Betty, 16).

Finanční nejistota mladí lidé pocítují, přičemž nejvíce je trápí **nedostupné bydlení**: *"...aby to naše studium a vzdělávání chátralo na tom, že musíme řešit existenciální problémy. Zajistit tu existenciální část našeho života, abychom pak mohli vůbec tomu systému po moct nakonec, abychom mohli teda něco změnit. Abychom nemuseli řešit, kolik dáme za nájem a tak"* (Agáta, 23). Vyjadřují frustraci z toho, že finanční nejistota, zejména náklady na bydlení, narušuje možnost soustředit se na studium a rozvoj. Mladí lidé vnímají existenční starosti jako překážku, která jim brání aktivně se zapojit do společnosti a přispívat ke změně. Zároveň se jedná o problém, který ovlivňuje nejen jejich současnost, ale také má potenciál ovlivnit jejich budoucnost: *"...ale myslím si, že je to velký problém v té společnosti a myslím si, že taky to hodně ovlivňuje to, jestli si lidi zakládají rodinu nebo ne. Ta představa toho, jestli jsou schopní uživit vlastně tu rodinu"* (Jan, 24). Poukazují na to, že finanční nejistota, konkrétně spojená s možností zajistit bydlení a živobytí, neovlivňuje jen jejich aktuální život, ale zásadně zasahuje i do jejich představ o budoucnosti. Zpochybňují možnost založit rodinu, pokud chybí ekonomická stabilita. Mladí lidé mají také tendence srovnávat nynější situaci se svými rodiči, kdy poukazují na to, že dosažení ekonomické nezávislosti a vlastního bydlení je dnes mnohem obtížnější, zvláště ve městech.

Mladí lidé vnímají narůstající **polarizaci společnosti** a poukazují na neochotu lidí vést dialog: *“A u společnosti celkově, tak je to rozhodně nějaká polarizace názorů. Že dneska se těžko lidi shodnou, když dojde na nějaké určité témata a lidi jsou na nože, vpravo-vlevo,*

na dva tábory a jdou proti sobě. Takže to vidím dneska na klimatické krizi nebo v přístupu k AI, všeho. A to je myslím asi hlavní, ta polarizace mezi lidmi” (Alojz, 24). Mladí lidé vnímají společnost jako rozdělenou na protichůdné tábory, které se nesnaží nacházet společné řešení, ale spíš jdou proti sobě, což podle nich komplikuje společenskou debatu i hledání konsenzu. Mladí lidé také reflektují, že tato rozdělenost společnosti se prohlubuje: “...nějaká rozdělenost. Rozhodně teďka v poslední době Izrael, Palestina, ne ten konflikt jako obecně, nebo to taky, ale ty společnosti, obzvlášť tady v Česku, jak je to rozdělený (...) s těma lidma se často ani nedá diskutovat, mi přijde. (...) Mám pocit, že je to horší a horší a s každou krizí, s každou vládou, jakože covid, válka na Ukrajině, válka v Palestině. A ne jenom tady tyhle velký témata, ale už jenom to, že se lidi jsou schopní dohádat kvůli tomu, koho volí” (František, 24). Mladí lidé popisují hlubokou společenskou rozdělenost, která se projevuje napříč různými krizemi a tématy od mezinárodních konfliktů po každodenní politické debaty. Pociťují frustraci z toho, že debata je často nemožná, protože lidé jsou uzavřeni do vlastních názorových bublin a nejsou ochotní diskutovat. Polarizace se podle nich stupňuje s každou novou krizí a zasahuje i do běžných mezilidských vztahů. V tomto kontextu se objevuje pocit rezignace a pasivity samotných mladých lidí, kdy poukazují na dopad společenské polarizace na vlastní chování. Obávají se projevit své názory naplno, protože nechtějí narušit vztahy s lidmi z různých názorových skupin. Uvědomují si, že politická a společenská témata jsou vysoce citlivá a mohou mít dopad i na jejich budoucnost. Toto ukazuje, jak rozdělená společnost vede mladé lidi k opatrnosti, autocenzuře a odstupu od veřejné debaty.

O **digitálních technologiích**, především sociálních sítích, se mladí lidé zmiňují v několika ohledech. Někteří je vnímají jako samostatný společenský problém, u dalších jsou zmiňovány v kontextu zesilování jiných problémů – mladí lidé mají prostřednictvím digitálních technologií obavu ze šíření dezinformací: “A to můžou být i ty sociální sítě. Mně přijde, že v dnešní době hrozně lidem berou přehled o tom, co je reálný a co ne. Přijde mi, že to je docela paradox, že my si třeba děláme i srandu z toho, že babička si něco přečetla na Blesku a je to stoprocentní pravda. A my potom vidíme něco na Instagramu a je to pro nás stoprocentní pravda, že my jsme tím taky úplně ovlivnění. Hlavně jsme hrozný konzumenti a jsme na tom fakt přilepení. A přesně takhle hltáš informace, který jsou třeba některý i nepravdivý” (Jitka, 22). Mladí lidé kriticky reflektují roli sociálních sítí při formování jejich názorů. Uvědomují si, jak snadno dochází k nekritickému přijímání informací a jak těžké je dnes rozeznat, co je skutečné. Upozorňují na paradox generační kritiky. Zatímco se mladí svými slovy “posmívají” starší generaci za důvěru v tradiční média, sami podléhají dezinformacím na sociálních sítích. Mladí lidé tak pociťují nejen mediální nejistotu, ale i nižší míru sebereflexe a schopnost zpochybnit vlastní informační prostředí. Mladí lidé dávají digitální technologie/sociální sítě také do souvislosti s vlivem na jejich well-being: “No myslím si, že to ovlivňuje jejich psychiku, jak vnímají sami sebe. Třeba když se porovnávají, mají k těm sociálním sítím přístup i mladý holky, kluci” (Hedvika, 18). Mladí lidé poukazují na negativní dopad sociálních sítí na jejich sebepojetí. Zdůrazňují, že snadný přístup k těmto médiím vede k častému porovnávání, které může ovlivňovat jejich psychiku a sebevědomí, a to zejména u dospívajících dívek a chlapců. Patrné jsou tedy obavy z dalšího vnímaného problému – tlaku na výkon (viz níže).

Mladí lidé mluví o **nízké úrovni solidarity a toleranci ve společnosti**. Všímají si přílišného individualismu a neochoty pomáhat druhým: “pro mě je velmi důležitá myšlenka, nějaké

solidarity ve společnosti a ta mi teď extrémně chybí. (...) že mi přijde, že víc a víc jsme každý zaměřený čistě na sebe. A neuvědomujeme si, že žijeme ve společnosti, v nějakém soužití" (Dušan, 24). Mladí lidé vyjadřují silnou hodnotovou orientaci na solidaritu, kterou v současné společnosti postrádají. Vnímají rostoucí individualismus jako problém. Lidé se podle nich zaměřují hlavně na vlastní zájmy a ztrácí vědomí vzájemné propojenosti a společenské odpovědnosti. Pociťují frustraci z oslabování sociální soudržnosti a volají po větším smyslu pro společné dobro. Poukazují také na nerovnoprávnost ve společnosti na základě pohlaví či rasy: *"Myslím si, že největší problém ve společnosti celkově, co vidím, tak je nerovnoprávnost mezi například rasama nebo pohlavím, že vidím, že lidi občas nadávají někomu, ať už je to na sociálních sítích nebo v realitě, za jejich orientaci, za jejich rasu a myslím si, že tohle není dobře"* (Lukáš, 15). Mladí lidé vnímají jako zásadní problém společnosti nerovnoprávnost a diskriminaci na základě rasy či pohlaví. Poukazují na přítomnost nenávisti a urážek, které se objevují jak online, tak v offline životě, což poukazuje na vzájemné propojení problémů, ale také na zesilování určitých problémů digitálními technologiemi/sociálními sítěmi.

Občanská a politická angažovanost zástupců generace Z

Z předešlé kapitoly je patrné, že mladí lidé identifikují celou řadu problémů, se kterými se potýkají. Nabízí se tak důležitá otázka, jak přistupují k řešení těchto problémů a jak vnímají dopad možnost své generace tyto celospolečenské problémy ovlivnit. Snahu ovlivnit svět kolem sebe a aktivně přistupovat ke společenským otázkám můžeme vnímat jako projev angažovanosti, se kterou mladí lidé přistupují k řešení pocítovaných problémů. Obecně může úroveň angažovanosti mladých lidí nabývat dvou krajních podob. První krajní podobu představuje absence angažovanosti, kdy se mladí lidé nemají potřebu se aktivně ve svém okolí angažovat, nesledují společenské či politické dění, jak upozorňuje respondent Marek. *"Já se snažím spíš nic neovlivňovat, jen se přizpůsobit"* (Marek, 18). Neangažovaní lidé se cíleně nezapojují do občanských ani politických aktivit, protože nemají potřebu do věcí zasahovat nebo mají pocit, že jejich hlas nemá na aktuální dění vliv. Druhé, opačné spektrum, představují lidé angažovaní, kteří vnímají, že mají vliv dění ve společnosti a svém sociálním okolí ovlivňovat: *"Myslím si, že je to vždycky o vůli mladých lidí, co s aktuální situací dělat. Taky je to o nějaký angažovanosti a o tom nebát se. Jakože nebát se stát si za svým názorem. Tím, že tam musí být ten respekt, ale myslím si, že je to vlastně o mladých lidech, protože ti mají cíle a času před sebou nejvíce a je to jejich budoucnost"* (František, 24). Různá úroveň angažovanosti se následně promítá do způsobu participace, která může spočívat v řadě konkrétních aktivit, mezi které můžeme zařadit účast ve volbách, vedení diskuzí na společenská témata se svým okolím či podepisování petic.

Pro angažované zástupce generace Z je důležitým motivem to, že chtějí mít dopad na svět kolem sebe, chtějí jej formovat v souladu s vlastními prioritami a životními hodnotami. Angažovanost jedince tak vzniká v reakci na pocítovaný problém, kterým může být například znečištění prostředí, nebo se jedná o projev určitého názoru, jako je například postoj k určitým komunitám či menšinám. Pro ovlivňování světa kolem sebe mladí lidé volí dva přístupy. Zaprvé se snaží **angažovat ve svém blízkém sociálním okolí**, které je tvořeno rodinou a kamarády. Angažovanost ve svém okolí se zpravidla pojí s tím, že se mladí lidé

snaží svůj názor a své postoje diskutovat v kruzích, které jsou jim blízké – v rodině nebo s přáteli a známými. Jsou otevření diskuzi v prostředí, kde se cítí bezpečně: *“Prostě já, třeba bych si sedla s mojí maminkou nebo s mým tatínkem a vysvětlila bych jim, že hele, takhle to není, já to cítím takhle. Myslím si, že by se mělo začít u té blízké rodiny nebo u blízkého okruhu těch lidí, že když přesvědčíš ten blízký okruh, co tě zná a řekneš, hele, ale my to cítíme jinak, prostě teďka už to je jiný, máme mnohem víc možností, než jste měli vy, tak proč já bych měla dělat něco, co tady bylo odjakživa”* (Jana, 18). Rozpoutání debaty na téma osobního postoje či názoru může být pro mnohé mladé lidi výzvou. Proto v prvopočátcích volí pro debatu ty, kteří jsou jim nejbližší, snaží se jim názor prezentovat a pokouší se vysvětlit, jak ke svému názoru přišli. Respondentka poukazuje také na důležitost kombinace různých perspektiv, která se v debatě objevuje. Generační rozdíly mohou způsobit vzájemné nedorozumění, a proto je třeba respektovat způsob, jakým k tvorbě odlišných názorů došlo. V pozadí je však stále snaha vysvětlit vnímání aktuální situace mladými lidmi. K debatám ale dochází i na úrovni přátel, tedy v rámci stejné generace: *“Ale tak snažím se bavit o těch věcech s lidma, který znám, snažím se, pokud vím, že nějaký problém ten člověk vnímá nějak moc zaujatě. Třeba tak se mu to snažím nějak vysvětlit anebo chodím volit, takže se snažím aspoň třeba tady to minimum dělat”* (Evelína, 23). Jak je z ukázky patrné, jako určitý základ angažovanosti mladí lidé vnímají účast ve volbách a snahu ovlivňovat vlastní blízké okolí svými názory. Tyto dvě formy participace tak můžeme vnímat jako základní pilíře angažovanosti, které se mladí lidé snaží dodržovat, jelikož jsou pro ně důležité a zároveň naplnitelné.

Druhý přístup je organizovanější a spočívá ve **vytváření či zapojování se do komunit, které mají dopad na širší okolí**. Komunita umožňuje mladým lidem vytvořit skupinu, jejíž členové jsou v názorové shodě. Skupina tak má silnější hlas a také zdroje pro ovlivňování širšího okruhu například prostřednictvím realizace společenských akcí či projektů: *“A, my děláme různé komunitní projekty, jsme zatím vlastně taková skupina mladých lidí ... další projekt, kterež teďka děláme, jsou debaty, kdy vlastně vždycky jeden pátek v měsíci tak podíváme na nějaké určité téma, které jsme identifikovali mladými u nás, že o něj je zájem, a pozveme nějaké tři zásadní hosty v těch tématech a rozebíráme to téma právě s mladými lidmi více do hloubky”* (Kryšpín, 18). Sami mladí lidé vnímají jako problém nedostatečnou informovanost mladé generace o některých tématech, a proto v určitých případech dokonce zakládají organizace, které tento problém v jejich očích alespoň částečně eliminují. Taková aktivita má ambici formovat společnost ve větším měřítku, než na úrovni debat s rodinou či přáteli – zasahuje širokou veřejnost v okolí města, kde se debaty odehrávají a může tak mít regionální společenský přesah. Aby toto mohli mladí lidé dokázat, musejí však disponovat množstvím schopností a organizačních dovedností, což pro ně může být bez cílené podpory, které se jim dnes nedostává, velmi obtížné.

Mladí lidé ovšem upozorňují na to, že celá řada pocítovaných problémů může být řešena pouze na politické celonárodní úrovni. Zároveň je ovšem zřejmé, že mladí odsuzují stav politiky a vnímají jako negativní prostředí. Tato tendence ovšem vede k paradoxní situaci, kdy se angažovaní lidé **vyhýbají účasti v politice**, ačkoliv si uvědomují, že to je jediná cesta ke změně. Mladí lidé totiž vnímají množství dílčích překážek, kvůli kterým si své působení v celostátní politice nedokáží představit. Část našich respondentů má pocit, že politické prostředí není produktivní a nutí lidi mezi sebou soutěžit: *“Myslím si, že jedna z věcí, která by mi tam nejvíc vadila, tak je to extrémně konkurenční prostředí, že si to*

neumím představit, že bych se furt musela tak strašně prosadit před někým a s někým soutěžit. Nějak přesvědčovat ostatní lidi, že ty moje názory jsou ty nejlepší. Tak to by mi asi vadilo dost” (Vladěnka, 23). Respondentka nechce svoji energii investovat do toho, aby se s někým neustále přela, někoho přesvědčovala a soutěžila s ostatními. Respondenti vnímají, že namísto toho, aby politici využívali možnost konstruktivní debaty a vzájemné spolupráce, navzájem si konkurují. To tedy naznačuje spojení politiky s negativními emocemi a nepřívětivým prostředím. Další respondenti reflektují nedostatek vlastních vhodných schopností a dovedností pro politickou angažovanost: *“Protože jak jsem říkal, tak na to nemám povahu. Myslím si, že ta politika je hodně o přesvědčování lidí a mně to dělá jakoby docela problém. Myslím si, že politika vyloženě není úplný prostor pro mě, nejsem hádací typ”* (Oldřich, 23). Oldřichova výpověď naznačuje, že pod slovem “politik” si představuje velmi konkrétní “typ” člověka, který disponuje jistými charakteristikami, jako je například schopnost konfrontace nebo již dříve zmíněné přesvědčování. Tyto charakteristiky on u sebe samotného neidentifikuje, a proto se v politice angažovat nechce. Obdobně to vidí i Jitka: *“Já si myslím, že to musíš mít asi nějak v sobě, být takovej výřečnej a zajímat se o to politický dění, což já už jsem asi naznačila, že moc nejsem, ale myslím si, že musíš být hodně aktivní a výřečnej”* (Jitka, 22). Pro respondentku je ústřední schopností politika schopnost komunikace a informovanost. Zajímavé je, že Jitka předpokládá, že s těmito schopnostmi se člověk rodí, ona sama však nemá pocit, že by tyto schopnosti měla. Pokud se tedy mladý člověk domnívá, že se člověk rodí s charakteristikami vhodnými pro politiku, může to být důvodem, proč on sám nemá zájem dovednosti trénovat a naučit se je, čímž si zavírá dveře do celostátní politiky.

Celostátní úroveň politiky je však mezi mladými respondenty vnímána odlišně než **úroveň komunální**. Zatímco s celostátní úrovní se pojí u respondentů primárně negativní konotace, tak u komunální politiky je to naopak. Respondenti si dokáží pravděpodobněji představit vlastní působení v komunální politice: *“vědět, že tady v tom městě třeba budu celej život a být v zastupitelstvu, to třeba mi přijde až skoro přirozené, že toto naopak si dovedu představit, klidně. Kdybych měl pocit, že někdo stojí o to, co já můžu nabídnout, co já můžu říct v rámci toho maloměsta nebo té vesnice, tak to vlastně bych bral jako skoro až samozřejmost, jako moji výpomoc tomu, kde bydlím”* (Asterix, 24). Respondent chápe zapojení v komunální politice jako něco samozřejmého. Podstatný pro něj přitom je také aspekt toho, že by lidé z místa bydliště mohli ocenit jeho specifické schopnosti a znalosti, což by jeho zapojení do komunální politiky také podnítilo. Toto rozhodnutí je primárně motivováno vztahem k místu, kde mladí lidé žijí – jakýmsi pocitem lokální sounáležitosti a odpovědnosti vůči danému místu.

Diskuze

Společenské problémy, které mladí lidé vnímají jako klíčové, je potřeba chápat v širším kontextu společenských změn a aktuálních výzev. První velkou skupinu tak tvoří problémy, které mladí lidé identifikují na základě reflexe kvality vztahů mezi jednotlivci či skupinami ve společnosti. Důraz je tak kladen na vzájemnou netoleranci, polarizaci společnosti, nízkou míru solidarity. Současné studie ukazují, že příslušníci generace Z se ve srovnání

s předchozími kohortami odlišují hodnotově (Dokoupilová et al., 2024; Jayatissa, 2023), kdy je patrná snaha o propojení sociální odpovědnosti (benevolence, universalismus) s osobní autonomií (sebeřízení, hédonické preference), což se promítá do větší otevřenosti ke změnám i do důrazu na sociální spravedlnost a rovnost (Dokoupilová et al., 2024; Elenga & Krishnaswamy, 2023; Harari et al., 2023; Peredy et al., 2024). Druhou skupinu pak reprezentují problémy, které jsou spíše vnějšího charakteru a mají dopad na kvalitu vlastního života. Zařadit sem můžeme enviromentální a bytovou krizi, které představují problémy, jež mají negativní dopad na kvalitu života a také mohou vést k nejistotě z vlastní budoucnosti. S ohledem i na tyto nejistoty tak zástupci generace Z čelí vyšší míře úzkostnosti a souvisejícím negativním dopadům na duševní pohodu (Borg et al., 2025; Grelle et al., 2023).

Vzhledem k duševní pohodě mladých lidí se navíc vynořuje jeden specifický problém, který je typický právě pro generaci Z, a tím jsou digitální technologie. V literatuře je generace Z často popisována jako „digital natives“ (digitální domorodci), tedy první generace, která od dětství vyrůstá v prostředí digitálních technologií (Jayatissa, 2023; Mertala et al., 2024). Digitální technologie je ovšem nutné vnímat také v kontextu sociálních sítí, které mohou sloužit jako kanál komunikace, zábavy či učení, ale mohou mít také negativní dopad na wellbeing mladých lidí (Deloitte, 2021; Kopecký et al., 2021; Peredy et al., 2024; Spina et al., 2021). Kromě negativního dopadu technologií a sociálních sítí na samotné jejich uživatele, je zřejmé, že technologie do určité míry akcelerují jiné společenské problémy prostřednictvím šíření dezinformací, nenávistných komentářů apod.

Z pohledu přístupu mladých lidí k těmto problémům se jako důležitá jeví jejich angažovanost, která ovšem může v individuální rovině nabývat různých podob. Vyšší míra občanské angažovanosti tak vede k rozmanitějším formám občanské a politické participace. Vzhledem k podpoře participace mladých lidí na veřejném dění je tak důležité zaměřit se na podporu angažovanosti, a to zejména prostřednictvím školního vzdělávání, ve kterém žáci mohou získat občanské znalosti a kompetence (Osman et al., 2020). Důležité je také zaměřit se na podporu znevýhodněných skupin, protože výsledky výzkumu identifikovaly vztah mezi socioekonomickým zázemím, vzděláním rodičů a angažovaností (Marzana et al., 2012).

Zdroje

Adler, R. P., & Goggin, J. (2005). What Do We Mean By “Civic Engagement”? *Journal of Transformative Education*, 3(3), 236–253. <https://doi.org/10.1177/1541344605276792>

Amnesty International. (2019, December 10). Climate change ranks highest as vital issue of our time—Generation Z survey. <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2019/12/climate-change-ranks-highest-as-vital-issue-of-our-time/>

Bassiouni, D. H., & Hackley, C. (2014). ‘Generation Z’ children’s adaptation to digital consumer culture: A critical literature review. *Journal of Customer Behaviour*, 13(2), 113–133. <https://doi.org/10.1362/147539214X14024779483591>

- Bencsik, A., Horváth-Csikós, G., & Juhász, T. (2016). Y and Z generations at workplaces. *Journal of Competitiveness*, 8(3), 90–106. <https://doi.org/10.7441/joc.2016.03.06>
- Borg, M. E., Heffer, T., & Willoughby, T. (2025). Generational shifts in adolescent mental health: A longitudinal time-lag study. *Journal of Youth and Adolescence*, 54(4), 837–848. <https://doi.org/10.1007/s10964-024-02095-3>
- Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4th ed). Oxford University Press.
- Costanza, D. P., Rudolph, C. W., & Zacher, H. (2023). Are generations a useful concept? *Acta Psychologica*, 241, 104059. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2023.104059>
- Deloitte. (2021). The Deloitte Global 2021 Millennial and Gen Z survey. Deloitte. <https://www.deloitte.com/za/en/about/people/social-responsibility/millennialsurvey-2021.html>
- Deloitte. (2024, June 3). 2024 Gen Z and millennial survey. Deloitte Insights. <https://www.deloitte.com/us/en/insights/topics/talent/deloitte-gen-z-millennial-survey.html>
- Dokoupilová, L., Cogiel, A., & Fero, M. (2024). Values as motivating factors for representatives of Generation Z in the Czech Republic and Slovakia within the European context. *Frontiers in Psychology*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1404354>
- Dwidienawati, D., Pradipto, Y., Indrawati, L., & Gandasari, D. (2025). Internal and external factors influencing Gen Z wellbeing. *BMC Public Health*, 25(1), 1584. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-22124-5>
- Ekman, J., & Amnå, E. (2012). Political participation and civic engagement: Towards a new typology. *Human Affairs*, 22(3), 283–300. <https://doi.org/10.2478/s13374-012-0024-1>
- Elenga, N., & Krishnaswamy, G. (2023). A new generation of physicians—The Generation Z: Are you ready to deal with it? *Frontiers in Public Health*, 10, 1015584. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.1015584>
- European Commission, European Education and Culture Executive Agency. (2025). The situation of young people in the European Union: EU Youth Report 2024. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2797/170345>
- European Parliament. (2021). European Parliament Youth Survey: Report (Flash Eurobarometer). Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2861/60428>
- Gibbs, G. (2012). *Analyzing qualitative data*. SAGE.
- Grelle, K., Shrestha, N., Ximenes, M., Perrotte, J., Cordaro, M., Deason, R. G., & Howard, K. (2023). The generation gap revisited: Generational differences in mental health, maladaptive coping behaviors, and pandemic-related concerns during the initial COVID-19 pandemic. *Journal of Adult Development*, 30(4), 381–392. <https://doi.org/10.1007/s10804-023-09442-x>
- Harari, T. T., Sela, Y., & Bareket-Bojmel, L. (2023). Gen Z during the COVID-19 crisis: A comparative analysis of the differences between Gen Z and Gen X in resilience,

values and attitudes. *Current Psychology*, 42(28), 24223–24232. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03501-4>

[Checkoway, B., & Aldana, A. \(2013\). Four forms of youth civic engagement for diverse democracy. *Children and Youth Services Review*, 35\(11\), 1894–1899. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.09.005](#)

Jayatissa, K. A. D. U. (2023). Generation Z – A new lifeline: A systematic literature review. *Sri Lanka Journal of Social Sciences and Humanities*, 3(2), 179–186. <https://doi.org/10.4038/sljssh.v3i2.110>

Jungwirth, M., Kratochvíl, M., & Buchtík, M. (2022). Česká mládež v roce 2021: Bezpečná přítomnost, náročná budoucnost. Friedrich-Ebert-Stiftung e.V. <https://library.fes.de/pdf-files/id/19598-20221115.pdf>

Kopecký, K., Fernández-Martín, F.-D., Szotkowski, R., Gómez-García, G., & Mikulcová, K. (2021). Behaviour of children and adolescents and the use of mobile phones in primary schools in the Czech Republic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(16), 8352. <https://doi.org/10.3390/ijerph18168352>

Mannheim, K. (1928). Das Problem der Generationen. *Kölner Vierteljahrshefte für Soziologie*, 7, 157–185, 309–330.

[Marzana, D., Marta, E., & Pozzi, M. \(2012\). Social action in young adults: Voluntary and political engagement. *Journal of Adolescence*, 35\(3\), 497–507. https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.08.013](#)

[McCartney, A. R. M., Bennion, E. A., & Simpson, D. W. \(Ed.\). \(2013\). Teaching civic engagement: From student to active citizen. American Political Science Association.](#)

Mertala, P., López-Pernas, S., Vartiainen, H., Saqr, M., & Tedre, M. (2024). Digital natives in the scientific literature: A topic modeling approach. *Computers in Human Behavior*, 152, 108076. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2023.108076>

[Mužík, M., Šerek, J., & Juhová, D. S. \(2025\). The Effect of Civic Engagement on Different Dimensions of Well-Being in Youth: A Scoping Review. *Adolescent Research Review*, 10\(1\), 1–18. https://doi.org/10.1007/s40894-024-00239-x](#)

OECD. (2024). Risks that matter for young people: Concerns, perceived vulnerabilities and policy preferences. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/62b44423-en>

[Osman, M., Miranda, D., & Jourde, C. \(2020\). Youth political engagement in adolescence. *Canadian Psychology / Psychologie Canadienne*, 61\(1\), 1–21. https://doi.org/10.1037/cap0000176](#)

[Pancer, S. M., Pratt, M., Hunsberger, B., & Alisat, S. \(2007\). Community and political involvement in adolescence: What distinguishes the activists from the uninvolved? *Journal of Community Psychology*, 35\(6\), 741–759. https://doi.org/10.1002/jcop.20176](#)

Peredy, Z., Vigh, L., Wei, Q., & Jiang, M. (2024). Analysing Generation Z communication attitudes, values and norms. *Acta Periodica (Edutus)*, 30, 4–19.

Rudolph, C. W., Rauvola, R. S., Costanza, D. P., & Zacher, H. (2020). Answers to 10 questions about generations and generational differences in the workplace. *Public Policy & Aging Report*, 30(4), 152–156. <https://doi.org/10.1093/ppar/praa010>

Ryder, N. B. (1985). The cohort as a concept in the study of social change. In W. M. Mason & S. E. Fienberg (Eds.), *Cohort analysis in social research: Beyond the identification problem*. Springer. (Original work published 1965). https://doi.org/10.1007/978-1-4613-8536-3_2

[Saldaña, J. \(2016\). *The coding manual for qualitative researchers* \(3E \[Third edition\]\). SAGE.](#)

Seemiller, C., & Grace, M. (2019). *Generation Z: A century in the making*. Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9780429442476>

[Shaw, A., Brady, B., McGrath, B., Brennan, M. A., & Dolan, P. \(2014\). Understanding youth civic engagement: Debates, discourses, and lessons from practice. *Community Development*, 45\(4\), 300–316. https://doi.org/10.1080/15575330.2014.931447](#)

Singh, A. (2014). Challenges and issues of Generation Z. *IOSR Journal of Business and Management*, 16(7), 59–63. <https://doi.org/10.9790/487X-16715963>

Spina, G., Bozzola, E., Ferrara, P., Zamperini, N., Marino, F., Caruso, C., Antilici, L., & Villani, A. (2021). Children and adolescents' perception of media device use consequences. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 3048. <https://doi.org/10.3390/ijerph18063048>

STEM. (2025, April). Postoje a priority mladé generace: Kvantitativní výzkum. Díky, že můžem. https://generacef.cz/wp-content/uploads/2025/04/Kvantitativni-pruzkum-mladi-STEM-Diky-ze-muzem_na-web.pdf

Stillman, D., & Stillman, J. (2017). *Gen Z @ work: How the next generation is transforming the workplace*. Harper Business.

[Adler, R. P., & Goggin, J. \(2005\). What Do We Mean By “Civic Engagement”? *Journal of Transformative Education*, 3\(3\), 236–253. https://doi.org/10.1177/1541344605276792](#)

Amnesty International. (2019, December 10). Climate change ranks highest as vital issue of our time—Generation Z survey. <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2019/12/climate-change-ranks-highest-as-vital-issue-of-our-time/>

Bassiouni, D. H., & Hackley, C. (2014). ‘Generation Z’ children’s adaptation to digital consumer culture: A critical literature review. *Journal of Customer Behaviour*, 13(2), 113–133. <https://doi.org/10.1362/147539214X14024779483591>

Bencsik, A., Horváth-Csikós, G., & Juhász, T. (2016). Y and Z generations at workplaces. *Journal of Competitiveness*, 8(3), 90–106. <https://doi.org/10.7441/joc.2016.03.06>

Borg, M. E., Heffer, T., & Willoughby, T. (2025). Generational shifts in adolescent mental health: A longitudinal time-lag study. *Journal of Youth and Adolescence*, 54(4), 837–848. <https://doi.org/10.1007/s10964-024-02095-3>

Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4th ed). Oxford University Press.

Costanza, D. P., Rudolph, C. W., & Zacher, H. (2023). Are generations a useful concept? *Acta Psychologica*, 241, 104059. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2023.104059>

Deloitte. (2021). The Deloitte Global 2021 Millennial and Gen Z survey. Deloitte. <https://www.deloitte.com/za/en/about/people/social-responsibility/millennialsurvey-2021.html>

Deloitte. (2024, June 3). 2024 Gen Z and millennial survey. Deloitte Insights. <https://www.deloitte.com/us/en/insights/topics/talent/deloitte-gen-z-millennial-survey.html>

Dokoupilová, L., Cogiel, A., & Fero, M. (2024). Values as motivating factors for representatives of Generation Z in the Czech Republic and Slovakia within the European context. *Frontiers in Psychology*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1404354>

Dwidienawati, D., Pradipto, Y., Indrawati, L., & Gandasari, D. (2025). Internal and external factors influencing Gen Z wellbeing. *BMC Public Health*, 25(1), 1584. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-22124-5>

Ekman, J., & Amnå, E. (2012). Political participation and civic engagement: Towards a new typology. *Human Affairs*, 22(3), 283–300. <https://doi.org/10.2478/s13374-012-0024-1>

Elenga, N., & Krishnaswamy, G. (2023). A new generation of physicians—The Generation Z: Are you ready to deal with it? *Frontiers in Public Health*, 10, 1015584. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.1015584>

European Commission, European Education and Culture Executive Agency. (2025). The situation of young people in the European Union: EU Youth Report 2024. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2797/170345>

European Parliament. (2021). European Parliament Youth Survey: Report (Flash Eurobarometer). Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2861/60428>

Gibbs, G. (2012). *Analyzing qualitative data* (Repr). SAGE.

Grelle, K., Shrestha, N., Ximenes, M., Perrotte, J., Cordaro, M., Deason, R. G., & Howard, K. (2023). The generation gap revisited: Generational differences in mental health, maladaptive coping behaviors, and pandemic-related concerns during the initial COVID-19 pandemic. *Journal of Adult Development*, 30(4), 381–392. <https://doi.org/10.1007/s10804-023-09442-x>

Harari, T. T., Sela, Y., & Bareket-Bojmel, L. (2023). Gen Z during the COVID-19 crisis: A comparative analysis of the differences between Gen Z and Gen X in resilience, values and attitudes. *Current Psychology*, 42(28), 24223–24232. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03501-4>

Checkoway, B., & Aldana, A. (2013). Four forms of youth civic engagement for diverse democracy. *Children and Youth Services Review*, 35(11), 1894–1899. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.09.005>

- Jayatissa, K. A. D. U. (2023). Generation Z – A new lifeline: A systematic literature review. *Sri Lanka Journal of Social Sciences and Humanities*, 3(2), 179–186. <https://doi.org/10.4038/sljssh.v3i2.110>
- Jungwirth, M., Kratochvíl, M., & Buchtík, M. (2022). Česká mládež v roce 2021: Bezpečná přítomnost, náročná budoucnost. Friedrich-Ebert-Stiftung e.V. <https://library.fes.de/pdf-files/id/19598-20221115.pdf>
- Kopecký, K., Fernández-Martín, F.-D., Szotkowski, R., Gómez-García, G., & Mikulcová, K. (2021). Behaviour of children and adolescents and the use of mobile phones in primary schools in the Czech Republic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(16), 8352. <https://doi.org/10.3390/ijerph18168352>
- Mannheim, K. (1928). Das Problem der Generationen. *Kölner Vierteljahrshefte für Soziologie*, 7, 157–185, 309–330.
- [Marzana, D., Marta, E., & Pozzi, M. \(2012\). Social action in young adults: Voluntary and political engagement. *Journal of Adolescence*, 35\(3\), 497–507. https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.08.013](https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.08.013)
- [McCartney, A. R. M., Bennion, E. A., & Simpson, D. W. \(Ed.\). \(2013\). *Teaching civic engagement: From student to active citizen*. American Political Science Association.](https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.08.013)
- Mertala, P., López-Pernas, S., Vartiainen, H., Saqr, M., & Tedre, M. (2024). Digital natives in the scientific literature: A topic modeling approach. *Computers in Human Behavior*, 152, 108076. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2023.108076>
- [Mužík, M., Šerek, J., & Juhová, D. S. \(2025\). The Effect of Civic Engagement on Different Dimensions of Well-Being in Youth: A Scoping Review. *Adolescent Research Review*, 10\(1\), 1–18. https://doi.org/10.1007/s40894-024-00239-x](https://doi.org/10.1007/s40894-024-00239-x)
- OECD. (2024). Risks that matter for young people: Concerns, perceived vulnerabilities and policy preferences. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/62b44423-en>
- [Osman, M., Miranda, D., & Jourde, C. \(2020\). Youth political engagement in adolescence. *Canadian Psychology / Psychologie Canadienne*, 61\(1\), 1–21. https://doi.org/10.1037/cap0000176](https://doi.org/10.1037/cap0000176)
- [Pancer, S. M., Pratt, M., Hunsberger, B., & Alisat, S. \(2007\). Community and political involvement in adolescence: What distinguishes the activists from the uninvolved? *Journal of Community Psychology*, 35\(6\), 741–759. https://doi.org/10.1002/jcop.20176](https://doi.org/10.1002/jcop.20176)
- Peredy, Z., Vigh, L., Wei, Q., & Jiang, M. (2024). Analysing Generation Z communication attitudes, values and norms. *Acta Periodica (Edutus)*, 30, 4–19.
- Rudolph, C. W., Rauvola, R. S., Costanza, D. P., & Zacher, H. (2020). Answers to 10 questions about generations and generational differences in the workplace. *Public Policy & Aging Report*, 30(4), 152–156. <https://doi.org/10.1093/ppar/praa010>
- Ryder, N. B. (1985). The cohort as a concept in the study of social change. In W. M. Mason & S. E. Fienberg (Eds.), *Cohort analysis in social research: Beyond the*

identification problem. Springer. (Original work published 1965). https://doi.org/10.1007/978-1-4613-8536-3_2

Saldaña, J. (2016). *The coding manual for qualitative researchers* (3E [Third edition]). SAGE.

Seemiller, C., & Grace, M. (2019). *Generation Z: A century in the making*. Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9780429442476>

Shaw, A., Brady, B., McGrath, B., Brennan, M. A., & Dolan, P. (2014). Understanding youth civic engagement: Debates, discourses, and lessons from practice. *Community Development*, 45(4), 300–316. <https://doi.org/10.1080/15575330.2014.931447>

Singh, A. (2014). Challenges and issues of Generation Z. *IOSR Journal of Business and Management*, 16(7), 59–63. <https://doi.org/10.9790/487X-16715963>

Spina, G., Bozzola, E., Ferrara, P., Zamperini, N., Marino, F., Caruso, C., Antilici, L., & Villani, A. (2021). Children and adolescents' perception of media device use consequences. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 3048. <https://doi.org/10.3390/ijerph18063048>

STEM. (2025, April). Postoje a priority mladé generace: Kvantitativní výzkum. Díky, že můžem. https://generacef.cz/wp-content/uploads/2025/04/Kvantitativni-pruzkum-mladi-STEM-Diky-ze-muzem_na-web.pdf

Stillman, D., & Stillman, J. (2017). *Gen Z @ work: How the next generation is transforming the workplace*. Harper Business.